

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΛΑΟΣΜΙΑΙ

πως ὅλαι αἱ νόσοι, καὶ ὁ θρησκευτικὸς ζῆλος δὲν γνωρίζει ὄρια. Οἱ ἀγιογράφοι, ἀφοῦ ἀπεικόνισαν πρόσωπα καὶ σκηνὰς ἱστορικὰς, ἐπροσωποποίησαν καὶ ὄντα ἄϋλα καὶ ἀπρόσωπα καὶ εἰς τὸ τέλος ἐπεχείρησαν ν' ἀπεικονίσουν ποιητικὰς ἐκφράσεις ὕμνων καὶ τροπαρίων. Φυσικὰ ἢ ὑπερβολὴ αὐτὴ προήγαγεν εἰς φῶς καὶ τερατουργήματα. Ἐσημείωσα μερικὰ ἀπ' αὐτὰ κατὰ τὰς περιοδείας μου, τὰ ὅποια παραδίδω εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος».

*
* *

Εἰς τὴν μονὴν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, ἡ ὁποία ὑψοῦται μεγαλοπρεπῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Βηθλεέμ, ὑπάρχει, παρὰ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον τοῦ τέμπλου, τεραστία εἰκὼν παριστῶσα τὸν προφήτην σφάζοντα τοὺς 300 ἱερεῖς τοῦ Βάαλ. Ὁ προφήτης ἕξαλλος καὶ ἀνασκουμπωμένος κραδαίνει πελωρίαν μάχαιραν στάζουσαν αἷμα καὶ ἔμπρός του κατάκεινται ἀκέφαλα πτώματα τῶν ἱερέων ἀπὸ τοὺς κομμένους λαιμούς τῶν ὁποίων ρέουν τὰ αἷματα ἀφθονα! Εἰκὼν ἀγρία, ἐμπνέουσα φρίκην καὶ ἀποτροπιασμόν. Καὶ ἡ θηριώδης αὐτὴ παράστασις κοσμεῖ ἐκκλησίαν χριστιανικήν, τόπον εἰρήνης, συγχωρήσεως καὶ ἀγάπης.

*
* *

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ὑπάρχουν ἐργαστήρια ἀγιογράφων. Εἰς ἓν ἀπ' αὐτὰ ἔβλεπα μίαν πολὺ μεγάλην ἐλαιογραφίαν, ἡ ὁποία παρίστανε ἓνα δυσκοπώτερον, ἓνα κάλυκα τῆς θείας μεταλήψεως. Ὁ θεατὴς βλέπει τὴν ἐπιπολὴν τοῦ οἴνου πληροῦντος τὸ ποτήριον μέχρι στεφάνης καὶ ἐκχειλίζοντος εἰς δύο ἢ τρία σημεῖα! Ἀλλὰ ἀντὶ οἴνου τὸ ποτήριον εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ αἷμα, εἰς τὸ ὁποῖον πλέουν κομμένα δύο χέρια ἀνθρώπινα, δύο πόδια, ἓνα κεφάλι μισοβυθισμένο εἰς τὸ αἷμα. Τεμάχια ἀνθρωπίνου σώματος κρεουρηγμένου ἀπὸ αἰμοβόρον ἐγκληματίαν. Λοιπὸν τὸ ἀπαίσιον αὐτὸ θέαμα, ποὺ κινεῖ τὴν ἀγανάκτησιν, τὴν βδελυγμίαν, τὸν ἀποτροπιασμόν, εἶνε εἰκονικὴ παράστασις τῶν λόγων τοῦ Σωτῆρος «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον. . . Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. . .». Ἡ εἰκὼν ἦτο ἐκτεθειμένη εἰς τὸν δρόμον καὶ ὁ Πατριάρχης, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, διάκονοι, καθηγηταὶ τῆς θεολογίας, ἐπερνοῦσαν ἀπ' ἐκεῖ χωρὶς κανεῖς νὰ διαμαρτυρηθῇ.

Ὁ Κρῆς ἀρχαιολόγος Ξανθουδίδης εἰς τὸ βιβλίον του περὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Κρήτης ἔχει ὅμοιον παράδειγμα, ἀναφέρει δὲ καὶ ἄλλο δυσκοπώτερον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀναδίδονται φλόγες. Εἶνε εἰκονισμὸς τοῦ «Φλὸξ γὰρ ὑπάρχει τοὺς ἀναξίους φλέγουσα».

* * *

Εἰς τὴν ἀγρίως γραφικὴν μονὴν τοῦ Ἀγ. Σάββα, ἡ ὁποία μέσα εἰς τὴν αὐχμηρὰν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας θαρρεῖς πῶς γλιστρᾷ εἰς τὰ πλευρὰ τῆς ἀγρίας «φάραγγος τοῦ πυρὸς» εἶδα κάτι ἄλλο πλέον παράδοξον. Ὁ νάρθηξ τῆς ἐκκλησίας εἶνε σὰν μικρὸς διάδρομος. Ὁλόκληρον λοιπὸν τὸν τοῖχον του τὸν κατέναντι τῆς πύλης τῆς ἐκκλησίας κατέχει ἡ Θεοτόκος. Τὸ κεφάλι της θὰ εἶνε δύο μέτρα! Καὶ ἐπειδὴ εἶνε στενὸς ὁ νάρθηξ δὲν μορεῖς νὰ ἀπομακρυνθῆς ἀρκετὰ ὥστε νὰ ἰδῆς τὴν εἰκόνα σύμμετρον, ἀλλὰ ἀπὸ παντοῦ τὴν

βλέπεις παραμορφωμένην. Ἡ Θεοτόκος λοιπὸν αὐτὴ παρίσταται ἕως τὴν γένεσιν τῶν ποδῶν. Ἡ κοιλία τῆς ἐξογκοῦται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὥστε νὰ ὁμοιάζῃ σὰν ἓνα μικρὸ ἀερόστατο. Καὶ ἐπάνω εἰς τὴν κοιλίαν τῆς ἀναγινώσκειται ἡ ἐπιγραφὴ «πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν.» Εἰς δὲ τὸ μέσον τῆς κοιλίας εἶνε ζωγραφισμένος ἓνας μικρὸς βασιλικὸς θρόνος. Εὐνόητον ὅτι ἡ παράστασις θέλει νὰ εἰκονίσῃ τὴν ἔκφρασιν: «Τὴν γὰρ σὴν μήτραν θρόνον ἐποίησε καὶ τὴν σὴν γαστέρα πλατυτέραν οὐρανῶν ἀπειργάσατο».

*
* *

Μίαν ἡμέραν ἐγύριζα μέσα εἰς τοὺς θαλάμους τῆς μονῆς τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ, περὶ ἧς εἶπα εἰς τὴν ἀρχήν. Εἰς ἓν δωμάτιον εἶδα μίαν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Παριστάνετο κατάφορτος ἀπὸ στολίδια. Ἀλλὰ μὲ ἔκπληξίν μου εἶδα ὅτι εἶχε τρία χέρια! Καὶ τὰ τρία ὅμοια γυναικεῖα, στολισμένα μὲ δακτυλίδια. Ὅταν συνήντησα τὸν ἠγούμενον Γεννάδιον τὸν ἠρώτησα περὶ τούτου. «Πῶς, παιδί μου, δὲν ξεύρεις τὴν Παναγίαν τὴν Τριχερούσαν;» μὲ ἠρώτησε μὲ τόνον οἴκτου διὰ τὴν ἀμάθειάν μου. Μοῦ ἐξήγησε λοιπὸν τὸ πρᾶγμα ὡς ἐξῆς: Κατὰ τὸ Η' αἰ. μ. Χρ. ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἦτο βεζύρης τοῦ καλῖφου τῆς Δαμασκοῦ, ἀνδρὸς εὐγενοῦς καὶ εὐμενεστάτου πρὸς τοὺς χριστιανούς. Δυστυχῶς ὁ τότε βασιλεύων τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος παρὰ τὴν συνθήκην φιλίας, προσποιοῦνθεις ὅτι ἐκστρατεύει κατὰ τῆς Ἀντιοχείας προήλασε καὶ προσέβαλε τὸ καλιφᾶτον. Ἀλλ' ἐνίκηθη. Τότε διὰ νὰ δικαιολογηθῇ πρὸς τὸν καλίφην κατεσκεύασε πλαστὰς ἐπιστολάς τοῦ Δαμασκηνοῦ, δι' ὧν οὗτος ἐπεκαλεῖτο δῆθεν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τῶν πιέσεων τοῦ καλῖφου. Ἐκεῖνος πεισθεὶς ἐχολώθη τόσον ἀπὸ τὴν ἀχαριστίαν τοῦ Ἰωάννου, ὥστε τοῦ ἀπέκοψε τὴν δεξιὰν χεῖρα, δι' ἧς εἶχε γράψῃ τὰ συκοφαντικὰ γράμματα. Ὁ Δαμασκηνὸς ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας εἰς σπήλαιον τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ὅπου συνέταξε τὰ ὠραιότατα νεκρώσιμα καὶ τὸ μέλος των. Ἐκεῖ

ἔγραψε πολλὰ κατὰ τῶν εἰκονοκλαστῶν καὶ ὑπὲρ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἡ Παναγία εἰς ἀμοιβὴν τοῦ ἀπέδωκε τὴν χειρὰ, ὥστε ἓνα πρωτὶ ὁ Δαμασκηνὸς ἐξῆπνησε μὲ τὴν δεξιὰν ἀκραίαν. Ἐκτοτε εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θαύματος ζωγραφίζεται ἡ Θεοτόκος ἡμὲ τρία χεῖρια!

*
* *

Ἄλλοτε μεταξὺ τῶν ἁγίων ὑπῆρχε καὶ εἰκὼν τῶν τριῶν ἁγίων ὄνων. Ἦσαν πρῶτος ὁ ὄνος τοῦ Βαρλαάμ περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ἡ Γραφή εἰς τὴν «Ἐξοδον». Ὁ ὄνος οὗτος ὠμίλησε πρὸς τὸν Βαρλαάμ μὲ φωνὴν ἀνθρώπου. Ἐπειτα ὁ ὄνος τῆς φυγῆς, ὅστις μετέφερεν εἰς Αἴγυπτον τὴν ἱερὰν οἰκογένειαν φεύγουσαν τὴν καχυποψίαν τοῦ Ἡρώδου. Καὶ τέλος ὁ πῶλος ὄνου τῶν Βαῖων. Ἄλλ' ὁ πάπας Γελάσιος κατὰ τὸν Ε' αἰ. ἀπηγόρευσε τοῦτο ὅπως ἀπηγόρευσε καὶ τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς ἀποκρύφου ἀλληλογραφίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲ τὸν τοπάρχην Ἐδέσσης Ἀβγαρον.

Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

